

Mahemajanduse nõukogu koosolek

PROTOKOLL

22. november 2023

Osalejad nõukogu liikmed: Airi Külvet, Airi Vetemaa (esindas ka Jaan Kiiderit ja Ander Konksu), Aivar Raudmets, Elen Peetsmann, Ell Sellis, Kaisa Vahtmäe, Krista Kanniste, Lilia Kulli, Marika Ruberg, Merili Toom, Merit Mikk (esindas ka Lauri Bobrovskit), Tauno Tattar, Triin Kõrgmaa. Puudus Karin Zereen.

Osalenud programmi elluviijad ja kutsutud: Anna Marie Reimann, Hanna Tamsalu.

Koosolek on otsustusvõimeline: kohal või esindatud on 16 nõukogu liiget (nõukogus 17 häält).

Päevakord

1. Teadmussirde programmi 2023. aasta tegevused
2. 2023. aasta tegevuste muudatuste otsustamine
3. 2024. aasta tegevuste ettepanekute ülevaatamine
4. 2024. aasta tegevuskava kinnitamine

Tegemist ÜhendPIP teise etapi ehk riigihange nr 257107 „Teadmussirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas“ aastakava kinnitamiseks vajaliku istungiga. Projekti teave on leitav veebis: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/>

1. Teadmussirde programmi 2023. aastal ellu viidud tegevused

Ülevaate ÜhendPIPi raames 2023. aastal teemavaldkonnas ellu viidud tegevustest esitas projektijuht Hanna Tamsalu.

Teadmussirde programmi ÜhendPiP-2 maht 1 700 000 eurot, mahemajandusele kinnitati 250 000 eurot. Hankeleping on kehtiv alates 2023. a maikuust. Kokku on viis kogu (juhtkogu ja nõukogu) ning ÜPP abinõude tellimuse annab PRIA koos Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga ise.

Mahemajandust kajastati ka teiste teemavaldkondade koos, mitte ainult mahemajanduse valdkonna all. Ühise põllumajanduspoliitika raames telliti erinevate toetustega seotud infopäevi. Lisaks sellele programmile toimus 2023. aastal mahemajandusega seonduvaid tegevusi ka ÜhendPIP-1 programmi raames. Enamik ÜhendPIP-2 jaoks kinnitatud tegevusi on toimunud ja mõned veel tehakse ära enne aasta lõppu.

ÜhendPiP-2 raames on soov edasi lükata 3 välislektoriga infopäeva (täpsemalt punktis 2).

Esitatud materjal protokollis Lisas 1 (slaidid)

2. 2023. aasta tegevuste muudatuste otsustamine

Soov edasi lükata ÜhendPIP-2 programmi raames kavandatud 3 infopäeva välislektoriga veebis (*Richard Gantlett – mahepõllukultuuride kasvatus, Carlo Leifert - mahemajandus, Russ Carrington - taastav põllumajandus, loomakasvatus*). Peamiselt on põhjuseks välislektorite ajakava. Mahemajanduse puhul korraldatakse suveperioodil tegevusi valdavalt ettevõtetes, talveperioodile paigutatakse klassiruumis toimuvaid või veebisündmuseid, sh eriti välislektoritega üritusi.

Kuna 2024.a on eelarve tõttu võimalik planeerida suhteliselt vähe tegevusi, siis on hea mõte need 3 infopäeva edasi lükata ning püüda need aasta alguses ära teha. Lisaks on kõigi kolme välislektoritega korduvalt suheldud ning nad on avaldanud kindlat soovi infopäevadel esinemiseks.

Otsus: kõik nõukogu liikmed on edasilükkamisega nõus:

- 2.1 tühistada 2023. aasta tellimusest 3 infopäeva veebis välislektoriga (hankelepingu mahemajanduse tegevusrida 3)
- 2.2. kanda tegevused 2024. aasta tellimusse.

3. 2024. aasta tegevuste ettepanekute ülevaatamine

2024. aasta tegevusplaani on esitatud ettepanekuid rohkem kui eelarvet valdkonnas projekti lõpuni järgi on. Ettepanekuid vaadati üle 9. novembri 2023. aastal ÜhendPiPi nõukogude esimeeste istungil. Järgmise aasta tegevuste kava peab olema juhtkogus/nõukogudes kinnitatud ja Tellijale esitatud 1. detsembriks.

Kõikide teiste nõukogudega on juba koosolekud toimunud ning oleme jõudnud järelduseni, et 2024. a lõpuga ÜhendPiP-2 projekt lõpeb. Väiksed eelarve jäägid ilmselt ühtlustuvad seetõttu, et mõnel üritusel on osalejate arv planeeritust suurem, materjalil lehekülgi rohkem vmt. Hankelepingu maht ei saa tulla miinuseelarvega. Kokkuvõtlikusse Exceli tabelisse jäeti nii eelarvesse sisse kui ka välja jäävad tegevused, mis annab hea ülevaate, mis ettepanekud on välja käidud.

Esitatud ettepanekud protokollis Lisas 2 (tabel).

Mahepõllumajanduse Koostöökogu (Merit Mikk) esitas ettepaneku tellimuse muudatusteks, et eelarve jääks raamidesse. Jätta välja õppereisid ja õpiring ära (tootjaid palju, aga õpiring on ainult ca 10 inimesele); vähendada esitlustegevuse mahtu 18 000 € → 12 000 €.

Erinevates valdkondades võiks olla vähemalt 1 infoüritus, suurema tootjate arvuga valdkondadele mitu.

- infopäev ettevõtte külastusega vähemalt 6 ak tundi → 4 infopäeva (kaetud valdkonnad piim, lammast, lihaveis, taimekasvatus)
- infopäev ettevõtte külastusega vähemalt 3 ak tundi → 7 infopäeva (puuvili + mari, köögivilid, ravimtaim, mesindus + paljude tootjate sektorid: taimekasvatus, lihaveis, lammast)
- infopäev lektoritasuga, 6 ak tundi 1 infopäev (taimekasvatus)

Teadmusiirde programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas

- infopäev veebis lektoritasuga → 4 infopäeva (PTA, laiema osalejaskonnaga taimekasvatus 2x (KSM), loomakasvatus 1 x). KSM üritusele võimaldaksid infot korraga viia 300-400 inimeseni.
- Mahepõllumajanduse aastaraamat eesti ja inglise keeles 50 lk → 55 lk

Ettepaneku tegemise mõte oli, et kõik tootmisvaldkonnad saaksid kaetud. Ühegi valdkonna tootja ei tunneks, et neil ei ole võimalik osaleda ühelgi üritusel terve aasta jooksul. Ja teiseks, üritused võiksid toimuda võimalikult paljudes piirkondades. Mahepõllumajanduse Koostöökogu poolt on välja pakutud suhteliselt suur kontaktsete ürituste arv, kuna inimesed soovivad kokku saada ja omavahel asju arutada.

Arutelu (infopäevade sisulisest poolest, ESG-st):

- Mille alusel on infopäevade teemad valitud? Ainult tootjate arvamust ei saa arvesse võtta, tuleks arvestada ka töötajatega. Tootjatest üksi ei ole mingit kasu, kui ei ole töötajaid.
- ESG (*Environmental, social, governance*, ettevõtte keskkonna, sotsiaalsete ja juhtimise standardite kogum) on oluline tulevikumõtlemine. Kui esmatootjad ei pea ka otse ESG põhimõtet arvestama, siis tooteid väärindav tööstus ei saa hiljem seda toodangut mõistlikult müüa. ESG näitab muuhulgas, milline on ettevõtte praegune süsinikujalajalg ja annab suunised edaspidisteks süsinikujalajälje vähendamiseks vajaminevatest sammudest. Selleks tuleb ettevõtte poolt tegevused kaardistada läbi erinevate protsessietappide. Näiteks töötaja süsinikujalajalg kujuneb välja algtootja, transpordi ja töötlemise jalajäljest kokku. Järgmistest aastast hakkab raporteerimiskohustus kehtima suurtele ettevõtetele, keda Eestis on üksikud. Aga nende kogumaht tuleb väiksematest esmatootjate tulemitest kokku.
- Tegevuste ettepanekute pealkirjad on üldised, mis on täpsem sisu? Infopäevade sisu on väga erinev ja detailsem programm ei ole paigas. Lõppeesmärgiks on olla konkurentsivõimelised, teemad peavad käsitlema ka erinevaid Euroopa Liidu poolt kehtestatud nõudeid. Üks välislektor on seotud mahemajanduse kvaliteedikavadega. Üldiselt on lektorid valitud nii, et nad suudaksid käsitleda võimalikult paljusid aspekte.
- ESG teemadega tuleb tegelema hakata. Tuleks kommunikeerida rohkem tegevusi, kuidas me suudaks keskkonnamõju vähendada. Rohefoori kohta tuleb rohkem teavet levitada, farmerite teadlikkust tuleb tõsta. Lisaks tuleks kättesaadavamaks teha kalkulaatoreid, mis on abiks süsiniku jalajälje arvutamisel, millega täna päris mitu projekti juba tegelevad.
- ESGga seonduvat infolehte annaks igal üritusel kasutada. Teabeleht, mida pannakse nt koos tagasisidelehega (lingiga) kaasa. Teabelehel võiks kajastada infot, mida võiks esmatootja teada. Selline teabeleht ei ole mahe-spetsiifiline, koostamise saaksime võtta METKi poolt tegemisele, mitte ÜhendPiP-2 mahemajanduse valdkonna eelarvest.

Konverentsid: ettepanek korralda ainult 1 konverents: EPKK ja Mahekoogu saavad ka koostööd teha.

- Varasemalt on olnud „Maheturg 2023“ horisontaalse valdkonna all ning seetõttu on mahemajanduse valdkonnas olnud ainult 1 konverents. Mahekoogu üritus on suunitletud parimate autasustamisele ja tunnustamisele, maheturu konverentsil on teine seltskond ehk siis kahe konverentsi sihtgrupid otseselt ei kattu.
- Mahepõllumajanduse aastakonverentsil tuuakse kokku tootja, töötaja ja turustaja. Terve tarneahel on kaetud. Veebis oli eelmisel aastal üle 100 osaleja ning saalis 50 osalejat. Lisaks on Maheturu konverentsil alati proovitud leida teemasid kõikidele valdkondade esindajatele.
- Konverentsidel ei käsitleta näiteks uusi tehnoloogiaid, vaid need on pigem infopäevade teemad. Konverentside teemad on üldised (tarneahela ülene, et kaasata ka turu poolt). Infopäevade teemad on spetsiifilisemad, ei räägita näiteks marjakasvatuse

Teadmussiirde programm põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas

tehnoogilistest aspektidest konverentsil. „Maheturg 2024“ turuosa on üsna suur (esindatud tööstused ja ümbertöötajad)

- Mahetootjal on väga raske osaleda üritustel, mis kestavad terve päeva, eriti seejuures kui üritusel käsitletakse teda puudutavat teemat vaid pool tundi. Infopäevale minnes on olemas ootus, et seal käsitletakse ka vajalikke ja huvipakkuvaid teemasid. Konverents on pigem pidulik sündmus ning sinna minekut kaalutled hoolega, kuna konverentsidel käsitletakse spetsiifilisi ja ühte valdkonda hõlmavaid teemasid väga vähe.

4. 2024. aasta tegevuste kava kinnitamine

Esitatud ja läbi arutatud ettepanekud kinnitati valdavalt konsensuslikult (kokku 17 häält mahemajanduse nõukogus).

- Hääletus: „Maheturg 2024“ konverentsi ära jätmisele olid vastu 2 esindajat. Teised koosolekul osalejad olid muudatusega nõus.
- Otsus: korraldada ainult üks konverents (ühepäevane kombineeritud konverents „Mahepõllumajanduse aastakonverents“).

Otsus: kinnitada tellimus vastavalt lisatud tabelile (lisa 2):

21 infopäeva, 1 konverents, 1 esitlustegevus,
5 teabematerjali elektrooniliselt – kogusumma 104 450 EUR.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanna Tamsalu

Teadmussiirde programmi projektijuht

(protokoll põhja vormistas

Anna Marie Reimann)

(allkirjastatud digitaalselt)

Airi Külvet

ÜhendPIP-2 mahemajanduse nõukogu
esimees